

„ANALELE BUCOVINEI”, PERIODICUL INSTITUTULUI „BUCOVINA” AL ACADEMIEI ROMÂNE. DESTINUL UNUI PROIECT ȘTIINȚIFIC

VASILE I. SCHIPOR

„Analele Bucovinei“, das Periodikum des Bukowina-Instituts der Rumänischen Akademie. Das Schicksal eines wissenschaftlichen Projektes

(Zusammenfassung)*

Die Studie „*Analele Bucovinei*“, das Periodikum des Bukowina-Instituts der Rumänischen Akademie. Das Schicksal eines wissenschaftlichen Projektes präsentiert die Umstände, unter denen das genannte Bukowiner Periodikum gegründet wurde, seine Erscheinung, sein Format, die Problematik, die im Laufe der 20 jährigen ununterbrochenen Erscheinung in der wissenschaftlichen Debatte behandelt wurde, seine Mitarbeiter, seine Prägung im wissenschaftlichen Leben Rumäniens, sowie die Antwort des Redaktionsteams auf die neuen Herausforderungen der wissenschaftlichen Konkurrenz zu Beginn des neuen Jahrtausends.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: wissenschaftliches halbjähriges Periodikum, Erscheinung, Format, Redaktionsteam, Auflage, Programmartikel, redaktionelle Politik, programmatische wissenschaftliche Forschung, Forschungsrichtungen, redaktionelle Ansprüche, wissenschaftliche Konkurrenz, Erwartungshorizont, Benutzer, Wirkungsanalyse, Antwort.

Încă din anul înființării sale – 1992, septembrie 6 –, Centrul de Studii „Bucovina” preia proiectul *Enciclopediei generale a Bucovinei*, elaborat și propus în 1990 de către academicianul Vladimir Trebici¹. Proiectul, întocmit la inițiativa

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

¹ Pentru întreaga problemă a proiectului, vezi D. Vatamaniuc, *Centrul de Studii „Bucovina” la un deceniu de activitate*, în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 2 (19), 2002, p. 317–326 și capitolul *Enciclopedia generală a Bucovinei*, în volumul D. Vatamaniuc, *Bucovina între Occident și Orient. Studii și documente*, Prefață de acad. Ștefan Ștefănescu, București, Editura Academiei Române, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (20), 2006, p. 30–36. Procesul-verbal de la dezbateră publică a proiectului, desfășurată la Suceava, în 23 martie 1991, este inclus în documentarul *România din Bucovina în reconstrucția societății civile*, publicat de Vasile I. Schipor în „Analele Bucovinei”, anul XII, nr. 1 (23), [ianuarie – iunie], 2005, p. 192–196 și în volumul *Bucovina istorică. Studii și documente*, p. 586–589.

Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina și prezentat public la Suceava, în 23 martie 1991, are în structura sa capitolele: I. Istorie; II. Pământul (1. Geografie; 2. Geologie; 3. Resurse naturale); III. Oamenii (1. Demografie generală; 2. Românii; 3. Rutenii/ucrainenii; 4. Germanii; 5. Evreii; 6. Polonezii; 7. Lipovenii; 8. Alte neamuri); IV. Economia (1. Agricultură; 2. Creșterea animalelor; 3. Pădurile; 4. Industria și mineritul; 5. Transporturile și comunicațiile; 6. Industria casnică; 7. Alte activități economice); V. Cultura (1. Biserica Ortodoxă. Mitropolia. Fondul Religios Greco-Oriental. Învățământul teologic; 2. Celelalte confesiuni; 3. Învățământul; 4. Sănătatea publică; 5. Literatura și presa; 6. Muzica și teatrul; 7. Folclorul; 8. Alte arte; 9. Societăți culturale); VI. Administrația și viața politică (1. Administrația austriacă, 1775–1918; 2. Administrația românească, 1918–1940, 1941–1944; 3. Administrația sovietică, 1940–1941, 1944–1989; 4. Evoluția împărțirii administrative a Bucovinei; 5. Partidele politice); VII. Bucovina în lumina dreptului istoric și internațional (1. Anexarea din 1775; 2. Unirea Bucovinei cu România, 1918. Aspecte juridice și diplomatice; 3. Pactul Ribbentrop-Molotov și anexarea Bucovinei de Nord, 1940; 4. Legislația și dreptul; 5. Dreptul „obișnuielnic” în Bucovina); VIII. Structura socială și etnică a Bucovinei. Probleme speciale (1. Țăranii; 2. Răzeșii, mazilii și boierii; 3. Colonizarea și imigrările în perioada 1775–1918; 4. Emigrări din Bucovina până în 1914; 5. Colonizări, imigrări și deportări, 1940–1990; 6. Schimburi interetnice: căsătorii mixte, asimilări); IX. Sate și orașe (monografii); X. Personalități culturale și politice (monografii)².

² Problematika proiectului, cu un adaos de alte două capitole, revine în discuție în partea a doua a anului 2007. Sub presiunea evenimentelor din viața instituției și a acelorași activiști înregimentați în „voluntariatul bucovinean” de la Rădăuți, Institutul „Bucovina” adoptă un proiect de cercetare științifică, pe care îl supune spre aprobare Prezidiului Academiei Române. Iată proiectul, în câteva dintre variantele sale: cea dintâi variantă, însoțită de o adresă către Prezidiul Academiei Române, purtând numărul 146, din 11 octombrie 2007 se intitulează, *Enciclopedia Bucovinei* și cuprinde 11 volume: „I. Bucovina. Repere cronologice; II. Personalități ale culturii; III. Periodice; IV. Viața politică; V. Învățământul; VI. Culte și instituții; VII. Economia; VIII. Administrația și armata; IX. Asociații și societăți; X. Muzica și artele plastice; XI. Prezentare generală”. Cea de a doua variantă, însoțită de o adresă tot către Prezidiul Academiei Române, purtând numărul 156, din 17 octombrie 2007, este o revenire la adresa anterioară și cuprinde, de asemenea, 11 capitole: „I. Bucovina. Repere cronologice; II. Personalități ale culturii; III. Periodice; IV. Viața politică; V. Învățământul; VI. Culte și instituții; VII. Economia; VIII. Administrația și armata; IX. Asociații și societăți; X. Așezări din Bucovina; XI. Prezentare generală”. La volumul X, după titlu, pe copie se află adăugat cu mină neagră: „+ Geologie + Geografie + Resurse”. Potrivit acestor două variante ale documentului, proiectul științific poartă denumirea de *Enciclopedia Bucovinei*, urmând a fi realizat de către cercetătorii instituției „în colaborare cu specialiști din țară și din străinătate (Austria, Germania, Polonia, Republica Moldova și Ucraina)”, fiind structurat „ca un dicționar, tematic și în ordine alfabetică”. În sfârșit, cea de a treia variantă a documentului cuprinde 12 volume și poartă o altă denumire: *Dicționarul general al Bucovinei*: „I. Personalități ale culturii bucovinene; II. Periodice bucovinene; III. Viața politică în Bucovina (instituții și personalități); IV. Învățământul în Bucovina; V. Culte și instituții religioase în Bucovina; VI. Economia în Bucovina; VII. Administrația și armata în Bucovina; VIII. Asociații și societăți în Bucovina; IX. Știința în Bucovina; X. Muzica și artele plastice în Bucovina; XI. Literatura Bucovinei; XII. Prezentare generală Bucovina”. Din documentele de evidență ale Institutului „Bucovina” nu rezultă că și aceasta ar fi fost trimisă la București, spre aprobarea Prezidiului

Timp de aproape doi ani (1992–1993), eforturile Centrului de Studii „Bucovina”, încadrat cu numai doi cercetători și un director, acesta funcționând cu jumătate de normă, nu dau rezultate în această direcție. În condițiile acestea, se adoptă hotărârea de a se tipări o publicație proprie, „Analele Bucovinei”³, care, prin structură, să abordeze domeniile vizate prin proiectul *Enciclopediei generale a Bucovinei*, publicând, cu prioritate, lucrări cu caracter monografic, la nivelul exigențelor publicisticii științifice academice contemporane și fără a neglija orizontul de așteptare al utilizatorilor din Bucovina și originari de aici, provincie privită programatic în întregul ei istoric.

„Analele Bucovinei” apar în 1994⁴ sub egida Editurii Academiei Române și se tipăresc la București. Sub aceeași egidă periodicul apare și astăzi. De format 17 × 24 cm, periodicul are o apariție semestrială și un număr variabil de pagini⁵.

³ Ca orice început din această parte a lumii noastre de la sfârșitul veacului precedent, și stabilirea numelui acestui periodic s-a făcut cu dificultate. Dintre variantele propuse timp de câțiva ani (1991–1993): „Anuarul Institutului de Istorie a Bucovinei”, „Revista Bucovinei”, în cele din urmă s-a impus actuala denumire: „Analele Bucovinei”. Și regimul de apariție a periodicului s-a stabilit cu dificultate, acesta influențând și astăzi cercetare științifică desfășurată de cercetătorii instituției de la Rădăuți. Astfel, în *Planul de activitate științifică pentru 1993*, datat 26 decembrie 1992, se precizează, între altele: „Publicația științifică a Centrului de Studii s-ar putea numi «Revista Bucovinei», cu apariție, deocamdată, semestrială, sub formă de caiete, în 300–400 de pagini”. Tot în această privință, în Adresa nr. 2, din 16 martie 1993, către Academia Română – Filiala Iași, se precizează: „Având în vedere faptul că Muzeul Județean de Istorie Suceava scoate o publicație cu titlul de «Anuar» și din nevoi ce țin de o mai largă acoperire a spațiului cultural bucovinean, vă rugăm prin prezenta să aprobați schimbarea titlului din «Anuar» în «Analele Bucovinei» ca publicație a Centrului de Studii «Bucovina». Propunem ca această publicație să apară de două ori pe an, cu posibilitatea ca-n anii următori ritmicitatea apariției acestei publicații să sporească de 3–4 ori pe an”.

⁴ În rânduiala lucrurilor din perioada invocată mai sus (1992–1993), anul de fondare a periodicului urma să fie 1993. Numărul 1 al periodicului „Analele Bucovinei”, în realitate, nu s-a tipărit, tomul primind aviz negativ. La această realitate, mai puțin cunoscută astăzi, face referire, între altele, și *Darea de seamă cu privire la activitatea desfășurată în anul 1993*: „Centrul de Studii «Bucovina» a pregătit pentru editare nr. 1 al «Analelor Bucovinei», aflat sub tipar la Editura Academiei. [...] Menționăm că acest număr este, în realitate, numărul 2 al revistei noastre, deoarece primul număr, cuprinzând în cele peste 300 de pagini studii și articole de istorie veche și medievală, a fost împiedicat să apară din motive controversate, referitoare la «teoria descălecatului»”. *Referatul cu privire la „Analele Bucovinei”*, I, 1, 1993, întocmit la data de 23 septembrie 1993 de către Ștefan S. Gorovei, face, însă, un real serviciu instituției nou înființate în Bucovina: „Ceea ce se propune a fi numărul 1 al unei reviste regionale – «Analele Bucovinei» – nu este, din păcate, decât o adunare neîndemănatecă de texte vechi, cu concluzii în cea mai mare parte depășite și se reia, într-o revistă din 1993, un studiu de acum un secol al lui D. Onciul, amendabil și sub raport bibliografic, nu numai sub acela al demonstrațiilor pe care le cuprinde. [...] Adunarea acestor texte vechi într-o revistă nouă nu e deloc recomandabilă, dându-i mai degrabă aerul de crestomație decât de revistă științifică. Astfel alcătuită, ea poate fi lesne acuzată de amatorism, de lipsă de profesionalitate [...]. Tipărit în forma în care se află acum, numărul 1 al «Analelor Bucovinei» va face un deserviciu Centrului de Studii care îl editează, riscând critici dintre cele mai severe”.

⁵ Cel dintâi tom are 234 p., iar cel de al doilea 308 p. Până la sfârșitul deceniului trecut, „Analele Bucovinei” apar cu un număr de circa 250 de pagini. Începând din anul 2000, periodicul apare, în general, cu peste 300 de pagini. Tomul XIII, 1 (26) din 2006, are 408 pagini, tomul XIV, 1 (28) din 2007, 418 pagini, iar tomul XV, 1 (30) din 2008, are 424 pagini. Din 2009, „Analelor Bucovinei” li se alocă anual un nu

În colegiul de redacție al celui dintâi număr se află: acad. Radu Grigorovici, acad. Ștefan Ștefănescu, acad. Vladimir Trebici, acad. Gheorghe Platon, Liviu Ionesi, m. c. al Academiei Române, Radu Economu, Marian Olaru. Redactor-șef: Dimitrie Vatamaniuc. Secretar de redacție: Vasile Schipor. Responsabil de număr: Marian Olaru.

Articolul-program este semnat de acad. Gheorghe Platon. Ca document al epocii care l-a produs și al unei generații însuflețite atunci de „mari idei”, acesta surprinde importanța proiectului patronat de Academia Română, din perspectiva integratoare a istoriei naționale: „Asemenea lui Mihail Kogălniceanu, care, în 1843, de la catedra Academiei Mihăilene, dădea expresie simțirii românești și viziunii integratoare a istoriei, astăzi, și noi considerăm ca *patrie* a noastră „toată acea întindere de loc unde se vorbește românește”, iar ca istorie a românilor *Istoria Moldovei întregi, înainte de sfârșirea ei, a Valahiei și a fraților din Transilvania*.

Soarta, și poate nu numai ea, a întreținut vreme îndelungată separația politică între cele trei provincii românești. Din nefericire, sfâșierea Moldovei reprezintă și astăzi o realitate, pe care Țara o resimte dureros. Istoria României, sinteza întregului național existent și viabil în pofida stăpânirilor politice vremelnice, a trebuit să fie realizată din suma părților politice în care viețuia organismul etnic național. [...]

Când o parte a națiunii se află în suferință, întregul organism național se resimte dureros. Sabia care se clatină asupra acestei părți amenință, în măsură egală, întreaga națiune în existența sa materială și spirituală.

Aspirațiilor spre reîntregire și eforturilor politice pentru a le realiza trebuie să li se adauge datoria morală de a cultiva și a întreține conștiința întregului național. «Unirea în cugete și în simțiri» – chiar și în noile condiții ale istoriei – a rămas, trebuie să rămână, preludiul necesar al actului politic.

Istoria națională a românilor se cuvine să cuprindă, firesc este, istoria vremurilor în care cele două provincii, părți din trupul țării, s-au aflat sub stăpânire străină. Reconstituirea acestei istorii (adevărată istorie a rezistenței naționale) este un imperativ al vremurilor noastre, trebuitor păstrării încrederii în valorile naționale și în destinul nostru istoric.

Împrejurări politice proprii au imprimat vieții românești și mișcării naționale din Basarabia și Bucovina căi deosebite, modalități de expresie care nu coincid. Țara, națiunea, este datoare să urmărească, să sprijine, să încurajeze și să dirijeze, chiar, această mișcare; fără să lezeze interesele cuiva, mișcarea națională a românilor afirmă și promovează valorile libertății și ale democrației, în numele cărora se realizează ordinea politică a lumii de astăzi. [...]

«Analele Bucovinei» – al cărui prim număr este acesta – pe linia prestigioaselor publicații care au precedat-o, își propune să fie un instrument pentru împlinirea nobilelor obiective ale promovării și răspândirii culturii naționale; să reprezinte o *alternativă românească autorizată* în dialogul, demult deschis, privind istoria și cultura Bucovinei. Se va înscrie în acest dialog cu prestigiul instituției care o patronează și al celor care o publică. Este o lucrare de mare interes pentru toate țările noastre. Este o lucrare de mare interes pentru toate țările noastre.

Sanctuar al Moldovei, cuprinzând ctitoria descălecătorilor, mormântul marelui Ștefan, cetatea de scaun a Țării și ctitoriile vo[i]evodale care mărturisesc geniul creator al poporului, Bucovina poartă în ea sufletul românesc dintotdeauna. «Analele Bucovinei» se vor strădui să dea expresie acestui suflet, ridicând conștiințele noastre, ale tuturor, la nivelul unor mari idei”⁶.

Cu modificări în colegiul de redacție și îmbunătățiri de structură, „Analele Bucovinei” se ocupă în cei douăzeci de ani de apariție neîntreruptă de problemele Bucovinei istorice sub toate aspectele: viață politică, literară, culturală și artistică, istorie, demografie, toponimie, onomastică, statistică, etnografie și folclor, științe naturale⁷. Număr de număr, este rezervat un spațiu larg evocării personalităților bucovinene, cărților și revistelor din provincie, manifestărilor diverse ce au ca temă Bucovina, atât în țară cât și peste hotare. Prin caracterul enciclopedic și prin aria de cercetare, „Analele Bucovinei” ocupă un loc singular atât între publicațiile periodice ale Academiei Române cât și în rândul publicațiilor științifice din Bucovina și străine, ce apar astăzi.

De-a lungul celor douăzeci ani de apariție neîntreruptă, editorialele sunt semnate de mari personalități ale vieții științifice din România: academicienii Radu Grigorovici, Gheorghe Platon, Vladimir Trebici, Ștefan Ștefănescu, Gheorghe Mihailă, Valeriu D. Cotea, Răzvan Theodorescu, Ioan-Iovitz Popescu, D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Mihai-Ștefan Ceaușu; personalități ale vieții științifice de peste hotare: dr. Orfried Kotzian; personalități ale vieții științifice din Bucovina: prof. univ. dr. Mihai Iacobescu; cercetători ai Institutului „Bucovina”: Marian Olaru, Ștefan Purici, Vasile I. Schipor.

În cadrul rubricii *Evocări*, „Analele Bucovinei” readuc în actualitate personalități de seamă ale vieții științifice din Bucovina istorică: Ion I. Nistor (1876–1962), Dimitrie Onciul (1856–1923), Vasile Grecu (1885–1972), Constantin I. Brătescu (1882–1945), Ion Negură (1909–1985), Isaia Baloșescu (1766–1834), George baron Løvendal (1897–1964), Traian Brăileanu (1882–1947), George Macrin (1911–1991),

⁶ Acad. Gheorghe Platon, *Argument*, în „Analele Bucovinei”, Rădăuți – București, anul I, nr. 1, [ianuarie – iunie] 1994, p. 5–6. Republicat într-un volum retrospectiv, vezi „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. 2 (19), [iulie – decembrie] 2002, p. 329–33.

⁷ Între obiectivele urmărite prin proiectul de elaborare a *Enciclopediei generale a Bucovinei*, direcțiile tematice principale de cercetare științifică ale Centrului pentru Studiarea Problemelor Bucovinei, ulterior ale Institutului „Bucovina” al Academiei Române, articolul-program al periodicului „Analele Bucovinei” și materialele ce formează substanța fiecăreia din secțiunile sale există o relație strânsă, observabilă la o examinare atentă a lucrurilor. Iată direcțiile tematice principale de cercetare științifică ale instituției: 1) Mișcarea de emancipare națională a românilor din Bucovina istorică (1775–1918); 2) Caracteristicile procesului de reintegrare a provinciei în spațiul etno-cultural românesc; 3) Procesul de comunizare a Bucovinei. Consecințe economice, social-politice și populaționale; 4) Bucovinenii și exilul creator; 5) Evoluția și particularitățile fenomenului literar din Bucovina istorică; 6) Problematika presei din Bucovina istorică de la începuturi până în prezent; 7) Familii vechi din Bucovina; 8) Caracteristicile etno-folclorice ale zonei Rădăuților; 9) Rezervațiile naturale din spațiul bucovinean; 10) Istoricul cercetărilor geologice și al exploatații resurselor din Bucovina.

Teodor Balan (1885–1972), George Popovici (T. Robeanu) (1863–1905), Peter Tomaschek (1882–1940), Matthias Friedwagner (1861–1949), Dimitrie Dan (1856–1927), Ciprian Porumbescu (1854–1883), Andronic Motrescu (1852–1922), Eugen Pohonțu (1897–1992), Johann Mikulicz-Radecki (1850–1905), Filimon Rusu (1882–1957), Vasile Țigănescu (1898–1971), Franz Herbich (1871–1865), Victor Ion Popa (1895–1946), Iralie Porumbescu, Franz Xaver Knapp (1809–1883), Radu Grigorovici (1911–2008), Eudoxiu Hurmuzacki (1812–1874), Emilian Slușanschi (1877–1916), Hubert Woyty-Wimmer (1901–1972), George Grigorovici (1871–1950), Grigore C. Bostan (1940–2004), Ludwig Adolf Simiginowicz-Staufe (1832–1897).

Secțiunea amplă *Viața politică, culturală, literară și artistică* reunește, de-a lungul celor 41 de tomuri tipărite până acum, numeroase studii pe o tematică diversă (scriitori, filosofi, compozitori, profesori, ierarhi, învățători, oameni politici, instituții, ideologie literară, literatură, muzică, învățământ, biserică, presă, procese social-politice etc.).

În spațiul secțiunii *Istorie, demografie, toponimie, onomastică, statistică*, secțiune evoluată din *Demografie, toponimie* (din perioada de început), „Analele Bucovinei” publică studii semnate de autori din generații diferite și afirmați în domeniile urmărite programatic de redacția de la Rădăuți: Alexandina Cernov, Ion Popescu-Sireteanu, Ion Popescu, Radu Grigorovici, Nicolai Grămadă, Vasile Hasna, Alexandru-Ovidiu Cristureanu, Ștefan Purici, Valerian Procopciuc, Eugen Glück, Constantin Ungureanu, Daniel Hrenciuc, Mircea Pahomi, Catinca Agache, Alain Ruzé, Mihai-Aurelian Căruntu, Marian Olaru, Sergiu Haimovici, Vlad Gafița, Rodica Iațencu, Luzian Geier, Volodomir Sapolovskij, Maria Mandric, Dumitru Valenciuc, Ioan-Paul Valenciuc, Mihai Iacobescu, Alexander OGuy, Ligia-Maria Fodor, Ortfried Kotzian, Vasile Diacon, Ovidiu Bătă, Adrian-Nicolae Puiu, Elena Firea, Gheorghe Schipor, Alexandrina Cuțui, Anghel Popa, Otilia Hrihorciuc, Alexandru-Ovidiu Vintilă, Harieta Mareci-Sabol, Ion Cernat, Simina-Octavia Stan, Carmen-Rodica Chelba, Ilie Luceac, Otto-Friedrich Hallabrin, Vasile I. Schipor, Arcadie M. Bodale, Constantin Cenușă, Tetyana Kloubert, Bogdan-Petru Niculică, Ana-Gabriela Drahta, Leon Buburuzan.

În cadrul secțiunii *Etnografie, folclor*, devenită *Folclor. Etnografie. Arhitectură*, începând cu anul V, nr. 2 (11), [iulie – decembrie] 1998, „Analele Bucovinei” publică, de-a lungul celor douăzeci de ani de apariție neîntreruptă, studii semnate de Grigore Bostan, Vasile I. Schipor, Dragoș Cusiuc, Gr. Nandriș, Veturia Costinean, Liviu Papuc, Magdalena Vasilescu, Florin Bucescu, Elena Cristuș (ulterior Elena Pascaniuc), Alma Blănaru, Iulia Brânză, Toderaș Simion, Iordan Datcu, Ion Filipciuc, Mihai Camilar, Gheorghe Patza.

În secțiunea destinată *Științelor naturii*, în „Analele Bucovinei” se publică studii, articole, documentare diverse, semnate de Titus Lucescu, Sorin Trelea (și colaboratorii), Taras Seghedin, Ovidiu Bătă, Petru Bejenaru, acad. Liviu Ionesi, Ion Iordache, Carmen Gache, Radu Cenușă, Tudor Țibuleac (și colaboratorii), Ion Podașcă, acad. Constantin Toma, Anazia Andronache, Adrian Oprea,

Constantin Ion, Adrian Mesteacănu, Denisa Conete, Radu Gava, Angelica Turculeț, Anca Ionce, Johanna Müller, Alina-Elena Ignat, Nicolai Pomohaci.

Secțiunile *Documente* (întreținută începând cu anul II, 1 (3) din 1995) și *Opinii* (începând de la II, 2 (4) din 1995)⁸ reunesc materiale de interes, sub diverse semnături. Pentru importanța lor, în numerele retrospective, aniversare, din 2002 și 2012, „Analele Bucovinei” retipăresc și articolele de la rubrica *Opinii*, publicate de-a lungul anilor în paginile sale.

În secțiunea *Cronică*, „Analele Bucovinei” publică articole referitoare la viața culturală și științifică din provincie, iar altele consemnează evenimente ce privesc Bucovina ori activitatea bucovinenilor din alte părți.

Secțiunea *Cărți. Reviste* este destinată aparițiilor editoriale din provincie, din țară și de peste hotare, consacrate Bucovinei. Rubrica *In memoriam* consemnează trecerea în eternitate a unor bucovineni de seamă ori a unor colaboratori.

Câteva numere din „Analele Bucovinei” sunt omagiale, închinete unor personalități ale istoriei și culturii noastre: Gheorghe Løvendal (IV, 2, 1997, p. 287–326), Ciprian Porumbescu (X, 1, 2003), Ștefan cel Mare (XI, 1, 2004). Un număr special, IV, 3, 1997, publică în limbile română, germană și ucraineană documentele conferinței științifice internaționale din 1996, fără să respecte structura adoptată în 1994. Tomul XVII, nr. 1 (34), [ianuarie – decembrie] 2010, 356 p., este, de asemenea, un număr special, reunind documentele Conferinței științifice internaționale „Identitate și multiculturalitate în Bucovina istorică. Convergențe culturale”, Rădăuți, 1–3 octombrie 2009⁹. Tomul XVIII, nr. 1 (36), [ianuarie – iunie] 2011, este un tom omagial, închinat academicianului Radu Grigorovici (1911–2008), director fondator al Institutului „Bucovina”, la centenarul nașterii sale.

La împlinirea a zece ani de la înființarea Centrului pentru Studiul Problemelor Bucovinei, „Analele Bucovinei” apar cu un număr special, retrospectiv, oferind utilizatorului interesat de cercetarea problemelor Bucovinei un instrument de lucru. Sumarul acestuia cuprinde un *Editorial* (D. Vatamaniuc, *Centrul de Studii „Bucovina” la un deceniu de activitate*); *Nota redacției*; *Argument* (retipărirea articolului-program din I, 1, 1994, semnat de acad. Gheorghe Platon); *Editoriale (1994–2002)*; *Opinii (1994–2002)*; *Bibliografia tematică a revistei „Analele Bucovinei”, pe anii 1994–2002*; *Sumare (1994–2002)*; *Numere speciale*; *Lista ilustrațiilor apărute pe prima copertă a fiecărui număr*; *Indice de autori*.

La împlinirea a douăzeci de ani de la înființarea Centrului de Studii „Bucovina”, periodicul de la Rădăuți apare cu un nou număr retrospectiv, aniversar, având aceeași structură a sumarului ca și tomul din 2002: *Editorial*,

⁸ La fel ca editorialele, materialele publicate în secțiunea *Opinii* se retipăresc în tomul retrospectiv al „Analelor Bucovinei”, anul IX, nr. 2 (19), [iulie – decembrie] 2002, p. 457–564.

⁹ Tipărint documentele acestei reuniuni, acesta este cel de al doilea tom care apare fără să respecte formatul

semnat de redactorul-șef: D. Vatamaniuc, *Institutul „Bucovina” al Academiei Române la 20 de ani de activitate și periodicul său „Analele Bucovinei”*; *Nota redacției*; acad. Gheorghe Platon, *Argument*; *Editoriale 2003–2012*; *Opinii 2003–2012*; *Bibliografia tematică a revistei „Analele Bucovinei” pe anii 2003–2012*; *Sumare (2003–2012)*; *Numere speciale*; *Lista ilustrațiilor apărute pe prima copertă a fiecărui număr*; *Indice de autori*.

Alți colaboratori ai periodicului „Analele Bucovinei”: Ion Alexandrescu, Petru Bărbuță, Luca Bejenaru, Alma Blănaru, Ana Borca, Radu-Florian Bruja, Constantin Burac, Dumitru Burghilea, Aurel Buzincu, Constantin C. Cojocaru, Viorel Cosma, Gavril I. Crăciun, Hans Dama, Ilie Dan, Vasile M. Demciuc, Andrei Devenyi, Mircea A. Diaconu, Oleksandr Dobrshanskii, Horst Fassel, Nicoleta Florea, Nicolae Havriliuc, Franz Holzl, Norbert Gaschler, Cornel Gheorghies, Ion Gherman, Gheorghe Giurcă, Ștefan S. Gorovei, Mircea Grigoroviță, Tadei Iațeniuk, Vladimir Iliescu, Georgeta Istrătoaie, Ihor Jaloba, Doina Iavni, Dan Jumară, Vasile Juravle, Lydia Baronesse Løvendal-Papae, Lumița Lăzărescu, Dragoș Luchian, Mircea Lutic, George Macrin, Iurii Makar, Rodica Marchidan, Elena-Lumița Martiniuc, Oleksandr Massan, Eleonora Moldovan, Carol Mohr, Tudor Morariu, George Muntean, Vichentie Nicolaiciuc, Alis Niculică, Liviu Onu, Radu-Mihai Papae, Eugen Patraș, Gheorghe Pâțu, Dan Păcurariu, Maria Platon, Ilie Popescu, Doru Popovici, Vasile Precop, Cristina Puha, Raluca Rășinariu, Petru Rușindilar, Mihailo Saiko, Emil Satco, Vasile Tărățeanu, Dumitru Teodorescu, Vasile Tomescu, Serghei Troian, Domnica Țibu, Pavel Țugui, Lumița Vartolomei, Mira Voitec-Dordea, Hugo Weezerka, Ion Zadik.

Prin oferta sa, „Analele Bucovinei” se adresează, în același timp, unui public mai larg, furnizându-i elemente (date, informații, modele de interpretare) necesare în construirea propriei strategii de cunoaștere, precum și repere în deprinderea științei de a înțelege prezentul și de a-și construi viitorul. Într-o perioada anevoioasă, de schimbare a paradigmei culturale și de recesiune a resurselor, ființând într-un orașel modest, departe de marile biblioteci și arhive, „Analele Bucovinei”, prin fiecare din tomurile sale, oferă, în primul rând bucovinenilor risipiți astăzi în mai multe țări și pe mai multe continente, un exemplu de valorificare și promovare a valorilor de patrimoniu național-european, susținut printr-o tenacitate elegantă și o distinsă modestie¹⁰.

În viața publică a provinciei noastre, contribuția periodicului „Analele Bucovinei” este recunoscută și răsplătită prin acordarea unor distincții: Diploma de Onoare, acordată colectivului de redacție, la împlinirea a 10 ani de la fondarea periodicului „Analele Bucovinei”, pentru „contribuția la răspândirea culturii naționale și promovarea unei alternative românești autorizate în dialogul referitor la

¹⁰ Pentru aceasta, vezi, între altele: Adrian Cioroianu, *Puțină Moldovă*, în „Dilema”, anul X, nr. 503, 1–7 noiembrie.

istoria și cultura Bucovinei”, Primăria municipiului Rădăuți, 16 decembrie 2004; Premiul pentru periodice al Fundației Culturale a Bucovinei, atribuit la 8 decembrie 2006, pentru tomul XII, nr. 1, 2005¹¹.

De-a lungul celor douăzeci ani de existență, în paginile periodicului „Analele Bucovinei”, alături de fondatori și îndrumători – academicieni și profesori universitari din țară publică cercetători, profesori, învățători, preoți, muzeografi, arhiviști, din multe localități ale Bucovinei și din țară, de la Cernăuți și din Basarabia, din Occident. Unele dintre eboșele publicate, mai întâi aici, formează substanța unor studii și monografii ce se publică, după 1996, în colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii”.

În peisajul publicisticii științifice din România, „Analele Bucovinei” reprezintă o apariție singulară, patronată de Academia Română, prezentă în circuitul național și internațional, unde se bucură de o primire bună: „Se poate remarca, în ansamblu – scrie, în acest sens, academicianul Alexandru Zub în 2005 –, preocuparea echipei de la Rădăuți – de a informa pe cei interesați asupra chestiunilor ce se pun azi cu privire la acea parte din Țara de Sus, care, după ocupația habsburgică, s-a numit Bucovina. De unde pașantul istoriografic al multor autori, chiar și atunci când vin din alte domenii. Unele texte sunt pregnant polemice, însă cu măsură, cu respect pentru preopinent și cu interes real pentru stabilirea adevărului”¹².

Dintre opiniile despre periodicul „Analele Bucovinei”, exprimate de-a lungul celor două decenii de apariție neîntreruptă, reproducem un fragment din *Prefața*, semnată de academicianul Ștefan Ștefănescu, la unul din volumele editate de noi:

¹¹ Vezi Emil Satco, Alis Niculică, *Pentru promovarea artei și literaturii în Bucovina. Fundația Culturală a Bucovinei la cincisprezece ani*, Suceava, [Editura] Mușatinii, 2010, p. 182–183, 193–194.

¹² Apariția periodicului „Analele Bucovinei” prilejuiește „o adevărată revelație” în viața culturală a provinciei, certificând „cu argumente științifice continuitatea spiritualității românești în Bucovina istorică”. Vezi Ilie Luceac, „Analele Bucovinei”, *An I, 1, 1994. Centrul de Studii „Bucovina”, Editura Academiei Române, București, 1994, 234 p.*, în „Glasul Bucovinei”, revistă trimestrială de istorie și cultură, Cernăuți – București, anul I, nr. 4, 1994, p. 128–130. Fiecare din cele aproape 30 de tomuri ale periodicului științific de la Rădăuți se bucură de-a lungul anilor de numeroase cronici de semnal ori de întâmpinare, atât în presa cotidiană din Bucovina cât și în periodice științifice și de cultură din țară, cronici care subliniază contribuția acestuia la „sporirea fondului documentar istoric referitor la Țara de Sus”. Vezi, printre altele, Vasile Precop, „Analele Bucovinei”, *An IV, 1 (7) și 2 (8), 1997*, în „Glasul Bucovinei”, Cernăuți – București, anul V, nr. 2 (18), 1998, p. 117–120; [Ștefan Hostiuc], „Analele Bucovinei”, *Anul VIII, Nr. 1, 2, 2001*, în „Mesager Bucovinean”, București, anul II, nr. 1 (5), ianuarie – martie, 2003, p. 8. Pentru „un bilanț de parcurs” al instituției, la împlinirea a zece ani de activitate, cu trimitere la volumul retrospectiv aniversar al periodicului științific al acesteia, vezi Alexandru Zub, „Analele Bucovinei”, *IX, 2002, 2, p. 313–619*, în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»”, XLII, Iași, Editura Academiei Române, 2005, p. 799–800. Sub titlul *Studii bucovinene – un bilanț de parcurs*, textul semnat de acad. Alexandru Zub apare, ca editorial, în „Dacia literară”, serie nouă, anul XVI, nr. 6 (63), noiembrie – decembrie 2005, p. 3–4.

„Revista «Analele Bucovinei», deschisă contribuțiilor științifice autentice, a atras printre colaboratorii ei nume ilustre de oameni de cultură români și străini, ca și mulți tineri talentați.

Varietatea tematică – de la izvorul istoric inedit, la reflecția profundă asupra valorii istoriei, de la istoria străveche la istoria zilelor noastre, de la istoria locală la cea națională și universală – și permanenta preocupare de întinerire a cercului de autori de valoare fac ca revista să fie un veritabil barometru pentru natura și nivelul preocupărilor în istoriografia națională și universală de azi”¹³. „Revista Institutului «Bucovina» [al Academiei Române] – susține Alexandrina Cernov, m. o. al Academiei Române, într-un referat din 2014 – este o publicație necesară [care readuce în actualitate] adevărate modele de rezistență națională” din istoria provinciei noastre, privită ca parte inseparabilă a istoriei moderne și contemporane a României.

Dintre referirile de prestigiu, trebuie reținută, însă, și privirea critică a lui Mihai-Ștefan Ceaușu, publicată de „Analele Bucovinei” într-un editorial din 2012: „Ca orice început, mai ales într-o perioadă ce părea a fi a unei nesfârșite tranziții, găsirea drumului propriu a fost mai dificilă, unele proiecte științifice, mult prea vaste și fără posibilitate de acoperire reală, precum *Enciclopedia Bucovinei*, nu au putut fi duse la bun sfârșit în formula propusă inițial. Din eșecul acestui proiect, începând din anul 1994, a apărut revista «Analele Bucovinei», cu apariție semestrială, care avea și are până azi, o structură tematică extrem de eterogenă, de tip enciclopedic, reunind în cadrul aceluiași tom studii din domeniul istoriei, literaturii, folclorului sau al științelor naturii. În decursul timpului, prin continuitatea apariției și, mai ales, prin orizontul informațional și buna calitate a multora dintre studiile publicate, revista a ajuns să se impună în lumea științifică românească, având și vizibilitate externă. Totuși, considerăm că factura enciclopedică a «Analelor Bucovinei» nu este prea benefică astăzi, când lumea academică tinde spre o cât mai exactă definire a domeniului, permițând, ce-i drept, într-o anumită măsură, interdisciplinaritatea. În același timp, ea face mai dificilă încadrarea revistei în standardele tematice obișnuite și, de aici, dificultăți în obținerea unui calificativ superior în cotarea pe care Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior o aplică revistelor științifice românești. O nouă structurare și regândirea tematică a acestei publicații periodice, în acest context, ar putea fi o chestiune mai mult decât binevenită în viitor”¹⁴.

¹³ D. Vatamaniuc, *Bucovina între Occident și Orient. Studii și documente*, București, Editura Academiei Române, 2006, p. 7–8.

¹⁴ Mihai-Ștefan Ceaușu, *Considerații privitoare la cercetarea istoriei Bucovinei în spațiul românesc*, editorial, în „Analele Bucovinei”, anul XVI, nr. 2 (33), [iulie – decembrie] 2009, p. 364. Republicat în tomul retrospectiv, aniversar, din anul XIX, nr. 2 (39), [iulie – decembrie] 2012, p. 488 (p. 487–492). Pentru o înțelegere într-un cadru mai larg, vezi și un alt editorial semnat de Ștefan Purici, *Istoriografia Bucovinei: continuitate versus schimbare*, *ibidem*, anul XVII, nr. 2 (35), [iulie – decembrie] 2010,

La împlinirea a două decenii de existență în comunitatea științifică din Bucovina, moment favorabil pentru un nou bilanț de parcurs, redacția periodicului „Analele Bucovinei”¹⁵ privește cu încredere spre viitor, încercând să-și fructifice experiența și să-și apropie capacitățile de exigențele competiției științifice naționale și internaționale în cercetarea științifică privind destinul acestei străvechi provincii românești.

¹⁵ De la tomul XVI, 2 (32), iulie – decembrie 2009, colegiul de redacție al periodicului „Analele Bucovinei” este format din: academician Ștefan Ștefănescu, Dorin Ieșean, m. c., Mihai Iacobescu, Ștefan Purici, Ortfried Kotzian, Mihai-Ștefan Ceaușu, Marian Olaru. Redactor-șef: D. Vatamaniuc. §